

SOCIOLINGÜÍSTICA, NORMA i VARIACIÓ: EL MODEL DE LLENGUA DE LA TELEVISIÓ D'ULLDECONA A L'INICI DEL MIL·LENNI (i)

Per PERE POY (Universitat Rovira i Virgili)

Taula

Proemi

1. La televisió d'Ulldecona dintre el panorama local

2. La televisió d'Ulldecona en la història
El model de llengua de la televisió d'Ulldecona

1. Sociolingüística, norma i variació:
delimitació de l'àmbit d'estudi

2. Normalització lingüística i marc local:
el paper de la televisió d'Ulldecona

3. Usos i registres lingüístics de la
televisió d'Ulldecona

Conclusions

Proemi

1. La televisió d'Ulldecona dintre el panorama local

De mica en mica, la televisió local s'ha convertit en un element característic de la vila d'Ulldecona. El fet que n'haja esdevingut un element característic no significa, però, que el seu tarannà pugui ser qualificat de pintoresc, sinó que més aviat constitueix una realitat de referència tan bon punt s'entra a analitzar el desplegament d'activitats que es generen en aquesta població de la comarca del Montsià. Dit això, val a

assenyalar que Ulldecona —amb una població que en aquest moment, i davall l'influx del fenomen de la immigració, ja supera els cinc mil cinc-cents habitants— excel·leix, efectivament, per una efervescència cultural i associativa que es remunta als primers instants del nostre segle, tal com evidencien Jordi Piqué i Neil Torrell en un seu article de 1996 intitulat "Les associacions del Montsià (1889–1982)".¹ Aquesta contextualització deixa entreveure de bon principi una complexitat inherent a la televisió d'Ulldecona, la qual es tradueix, com a mínim, en certs aspectes d'ordre social i cultural, per no entrar a comentar els polítics. Aquesta contextualització habilita, en definitiva, l'interès pel seu estudi, atenent les repercussions socials i culturals que en motiva la projecció.

2. La televisió d'Ulldecona en la història

Per bé que les emissions d'aquest mitjà de comunicació comencen a adquirir fesomia en el transcurs de la dècada de 1980, la veritat és que prenen embranzida sobretot en els darrers anys: en una època que s'ha confirmat el protagonisme creixent

d'aquesta mena de televisió d'abast reduït i recursos limitats, així com des dels òrgans de govern es mira de forjar la legislació idònia a fi i efecte que puguen portar a terme les seues activitats dins el marc de la legalitat. Així les coses. (i recuperant, de passada, el fil anterior), convé d'anotar que la televisió local en qüestió de forma tradicional ha desenvolupat el seu treball a redós de la ràdio de la mateixa població. Millor encara, cal reconèixer que el naixement d'aquesta televisió s'explica en bona mesura en funció del procés de consolidació de les expectatives de creixement i difusió de Ràdio Ulldecona (FM 95.0). Per consegüent, la televisió d'Ulldecona no només ha estat un complement de Ràdio Ulldecona, ans s'ha acabat transformant en un seu succedani. Això no obstant, en l'actualitat s'intenta de trencar aquest imatge (lògica) amb la promoció per separat de cadascun dels mitjans. Per aquest motiu, en alguna ocasió es dóna la conjuntura que l'usuari es veu obligat a escollir entre un programa televisiu i un altre de radiofònic, amb el benentès que els separa la diferència dels continguts i els uneix de ser situats en la mateixa franja horària. En aquesta línia, pareix que ha quallat la fórmula que la televisió no esmente per sistema la ràdio i, a l'inrevés, que la ràdio no realitze propaganda de la televisió. Tot amb tot, malgrat la posada en escena d'aquests procediments perquè la ràdio no eclipse el protagonisme que pròpiament correspon a la televisió, resulta massa relliscós d'eliminar qualsevol connotació (pejorativa) que la televisió roman supeditada en excés a la ràdio. Les dificultats per aconseguir tal objectiu se centren bàsicament en dos pols: d'una banda, la gestió d'ambdós mitjans recau en la mateixa casa, Montsià Ràdio; de l'altra, si fa no fa les

mateixes persones han assolit la condició de referent inevitable tant de la ràdio com de la televisió (i heus-ne aquí el lligam un altre cop), ja que extracta dels presentadors principals. De més a més, es podria afegir a aquesta panoràmica l'efecte que crea el prestigi reconegut de Ràdio Ulldecona arreu de les Terres de l'Ebre i, àdhuc, d'una zona important del Maestrat. Per glossar la situació amb un símil il·lustratiu, anotaré que, igual com el *Diari de Tarragona* ha assolit el rang de convertir-se en el punt de referència per antonomàsia de la premsa escrita de les comarques tarragonines,² Ràdio Ulldecona no deixa de representar la ràdio per excel·lència de l'àrea ubicada entre Tortosa i Morella.

La trajectòria de Ràdio Ulldecona ratlla de prop els cinquanta anys d'història. De resultes d'aquest fet, s'explica que la televisió s'haja convertit en una peça clau en la configuració de la personalitat coetània de la localitat sud-catalana. L'atractiu, almenys el primerenc, de la televisió arrela en l'avantatge que la ràdio haja gaudit d'una presència constant durant la segona meitat del segle. Ara bé, la pervivència ha suposat una adaptació a les tècniques radiofòniques de cada moment i un afany per avançar en tot allò que signifiqui l'afaiçonament d'una personalitat inconfusible. Aquest exercici d'adaptació i aquest afany per assentar una veu pròpia han repercutit de manera inevitable damunt l'articulació de la televisió local. En realitat, si s'entén que l'adaptació i l'afany superador es tradueixen en una innovació i una aroma atractiva, cal reconèixer de seguida que la televisió respon a una traducció particular que la ràdio ha efectuat de l'adaptació a cada circumstància i l'instint de superació.

En un altre ordre de coses, s'ha de destacar la dimensió territorial que ha assolit

Ràdio Ulldecona al llarg i ample de la seua història, atesa l'evidència que cinquanta anys permeten una diversificació, però també una inserció en el teixit social d'una bona col·lecció de poblacions. Més amunt, ja he subratllat que les Terres de l'Ebre i una part del Maestrat reconeixen el prestigi aconseguit per aquest mitjà de difusió. El que ocorre és que Ràdio Ulldecona no ha limitat la presència a la localitat d'origen i ha exportat el seu producte a una zona prou àmplia que, tot i que políticament resta escapçada, pertany a una única administració eclesiàstica (la diòcesi de Tortosa).³ En aquest sentit, i sempre a grans trets, no s'ha d'oblidar que l'àrea de projecció a la qual em refereixo ha estat classificada des de la dialectologia a l'interior de la franja de transició entre el nord-occidental i el valencià. Deixant de costat aquestes disquisicions d'índole diversa, convé de tenir en compte el factor que l'activitat de Ràdio Ulldecona ha conegut l'incentiu valuós que deriva d'unes relacions privilegiades amb Ràdio Nacional d'Espanya a Catalunya. De la mateixa manera, la televisió local ha experimentat una evolució que ha exercit un influx damunt la programació en general, però també damunt la durada i la periodicitat de les emissions. Així, la televisió d'Ulldecona ha passat de reproduir els esdeveniments lúdics i festius puntuals a generar una colla d'informació referida a una setmana en concret. Si bé en els prolegòmens preferia de privilegiar la crònica dels esdeveniments que tenien lloc a nivell local durant la festa major d'agost o setembre, les celebracions populars d'octubre i el parc infantil de l'etapa natalenca, en l'actualitat ha realitzat una aposta per ser present de forma diària. Atenent aquest fenomen, es comprèn que s'haja superat l'antic esquema de propor-

cionar a l'espectador un seguit de notícies acompanyades d'un desplegament d'imatges representatives i alguna entrevista per donar pas a nous gèneres, com ara el reportatge. Apesar que les limitacions n'afecten la sofisticació i, lògicament, la qualitat, se li ha de reconèixer el mèrit d'haver-se creat un espai a l'empara del teixit local d'Ulldecona, així com d'haver demostrat en més d'una ocasió que l'intent de forjar una personalitat pròpia es relaciona prou directament amb l'esforç per imprimir un estil genuí al producte generat. De manera paral·lela a l'evolució viscuda per la ràdio, la televisió d'Ulldecona no s'ha conformat amb els paràmetres que li marca la població d'origen, per la qual cosa ha maldat per establir vincles que li assegurin la presència als pobles veïns, projectant-se de cara al Maestrat. En l'actualitat, la televisió d'Ulldecona pot aparèixer a la pantalla de l'aparell de l'usuari de Tortosa i la de l'espectador de Vinaròs, raó principal per la qual el seu radi d'acció s'hauria de fixar al voltant dels trenta-cinc quilòmetres. El fet de projectar-se més enllà de les fronteres locals implica, al capdavall, la introducció de continguts sobre la resta de localitats de la vora.

D'acord amb aquesta panoràmica, hom dedueix que el material proporcionat assíduament per la televisió d'Ulldecona permet una anàlisi des del punt de vista social i, també, des del vessant cultural. Amb anterioritat, he considerat que cal deixar de banda les seues implicacions amb el poder polític, encara que no sobren dues paraules que s'hi referisquen. La televisió local demostra una voluntat per mantenir un equilibri amb els centres de govern immediats, així com amb els partits polítics que configuren la classe dirigent ulldeconina. El seu caràcter de televisió

que vol traspassar fronteres l'obliga, però, a relacionar-se amb les persones que es troben al capdavant dels diversos ajuntaments de la rodalia i, per tant, la força a cercar fórmules diplomàtiques que assegurin l'equilibri entre ambdós. Retornant a l'àmbit d'origen, la televisió d'Ulldecona no s'adscriu a les activitats de cap formació política i es preocupa per mantenir vigent un clima de cordialitat que, de resultes de les seues característiques, té implicacions socials. Per això, cobreix els actes de cadascun dels partits, en principi, sense excepcions i l'apartat dedicat a l'entrevista s'utilitza d'excusa per convidar els representants de la ciutadania sense atendre el seu color polític. En aquesta línia, i recuperant una perifrasi que avui dia ha fet fortuna, constitueix un mitjà de comunicació obert i plural. Igualment, la televisió local en qüestió pren cura a presentar aquells individus que es caracteritzen per una participació social al marge de la política en sentit estricte. Així, cerca la col·laboració dels presidents de les entitats, els convidats a la vila amb motiu d'alguna commemoració i els habitants que destaquen per determinades activitats que es revesteixen d'interès en relació amb els objectius comuns. En conclusió, no només es tracta d'un producte autòcton que pot enorgullir els vilatans d'Ulldecona, sinó que ha articulat una xarxa de relacions amb la finalitat que els vilatans d'Ulldecona, de més a més de sentir-nos-en orgullosos, puguin percebre que hi som representats.

El model de llengua de la televisió d'Ulldecona

1. Sociolingüística, norma i variació: delimitació de l'àmbit d'anàlisi

La conclusió que he mirat de privilegiar a través de les línies precedents pren cura

a atorgar una dimensió d'abast social a un mitjà de les característiques de la televisió d'Ulldecona. La idea central que adquireix consistència en acabar d'un estudi contextual es fa ressò d'aquest tarannà social del mitjà, així com del supòsit que un dels factors de pes que contribueix a assentar el vessant social en joc és, ni més ni menys, la creació d'una consciència que privilegia l'element que tothom s'hi reconeix o, dit d'una altra manera, que tothom s'hi sent representat. A l'interior d'aquesta construcció, qualsevol vilatà esdevé susceptible de convertir-se en actor, aspecte que implica que qualsevol vilatà constitueix un protagonista en potència. Aleshores, la hipòtesi de treball d'aquest paper rau a valorar les implicacions que pot tenir aquesta dimensió d'abast social de la televisió local en el punt i hora d'afaiçonar una consciència lingüística i cultural unitària o, millor encara, en el punt i hora de contribuir a difondre una sèrie de nocions relacionades amb les directrius bàsiques de la política de normalització del país. Conscient que el tema en la pràctica resulta polièdric, em centraré sobretot en algunes peces de caire sociolingüístic, amb incidència especial en la variació, i la classificació del material proporcionat per la llengua col·loquial. No res menys, i malgrat els formalismes exigits (almenys pel que respecta a l'aparell terminològic) en aquesta mena d'anàlisi, val a dir que procuraré d'infondre un estil lleuger a aquesta prosa en la mesura que em siga possible. Igualment, i sense restar rellevància al seu caràcter assagístic, prescindeixo al màxim de les notes marginals —que poden dificultar la lectura—, per bé que no amago en cap moment les meues fonts de consulta.

2. Normalització lingüística i marc local: el paper de la televisió d'Ulldecona

En cas d'admetre la viabilitat didàctica dels paràmetres de l'estructura i l'ús aplicats a la llengua, cal adscriure la sociolingüística a l'interior del grup constituït per les diverses disciplines que es refereixen a l'ús. D'altra banda, resulta evident que la política lingüística incideix de manera llampant en la utilització que el parlant fa de la llengua, àdhuc amb la voluntat de variar certes actituds. D'entrada, cal assenyalar l'existència de dues raons que justifiquen que hom endegue una política de normalització de qualsevol idioma que prèviament haja patit un procés de minorització. Així, la normalització es pot entendre com una traducció particular de les aspiracions democràtiques d'una societat; més encara, en el supòsit que la democràcia equivalga a modernització d'unes estructures que acullen la convivència ciutadana, la normalització suposaria en bona mesura la modernització d'aquestes mateixes estructures que regulen les relacions que els individus estableixen en societat. Però, en aquesta línia, no s'ha d'oblidar que un procés de normalització lingüística s'explica en funció de la creença que la subsistència dels idiomes no deriva de la seua quantitat de parlants ni de les característiques estructurals que li són inherents, sinó que té sentit en relació amb la plenitud funcional que pugua assolir a l'interior de la seua comunitat. Per ventura, els treballs de relleu que s'aturen a perfilar els anhels democràtics i modernitzadors de la normalització del català són, fet i fet, els realitzats per Albert Bastardes⁴ i Isidor Marí.⁵ Un cop definit el marc general, cal preocupar-se perquè els principis bàsics de la normalització coneguen una difusió a escala reduïda. D'aquesta manera, els prejudicis que pot originar la conjuntura de

no disposar d'un gruix de parlants considerable (almenys, en comparació amb l'espanyol) pareixen susceptibles de veure's accentuats si a nivell local no es genera un esforç de contextualització de la llengua centrat a reforçar els vincles amb la resta de la comunitats, atès que —en la mesura que s'adquireix aquesta consciència unitària— s'omple de contingut el que hauria d'esdevenir l'objectiu operatiu per excel·lència de la normalització: la consecució del desig que l'idioma siga vehicular dintre la seua societat.

Es dedueix que qualsevol procés de normalització s'estableix amb la mirada fixada en una recuperació absoluta de la llengua. La recuperació de la llengua s'ha de caracteritzar, però, per la nota del progrés, per la qual cosa ha de culminar, lògicament, tan bon punt assoleix el rang d'hegemònica, amb tot el que això significa. La implicació principal de la preponderància d'un idioma se centra en el fet que esdevé la llengua de comunicació entre els membres d'una societat concreta. Aplicant aquesta reflexió a la casuística que ofereix la llengua catalana, convé de deixar constància escrita que el procés de normalització (vigent encara avui dia) s'esmerça perquè recupere la presència que li correspon en qualitat de llengua vehicular de la nostra societat. Si es titlla aquest procés d'abstracte, hom es veu obligat a desplaçar el punt de referència fins a la quotidianitat, de manera que la realitat local configura un banc de proves per portar a la pràctica els principis bàsics de la teoria normalitzadora. La importància que atorgo a la televisió d'Ulldecona es recolza en aquesta deducció. Per consegüent, un mitjà de comunicació que s'ha anat revestint d'un cert prestigi gràcies a l'emotivitat que desencadena entre els membres de la localitat esdevé un instrument idoni per transmetre els valors

més i més rellevants de la normalització. Aquesta conclusió habilita, al remat, una espècie de reclam al voltant de la qualitat de la llengua que s'usa correntment, per tal com —encara que es tracte d'un element que naix amb l'empremta del localisme— una bona proposta pot servir per donar coherència a un model elaborat que no només conferisca prestigi a l'idioma, sinó també a la televisió.

L'assoliment de l'objectiu principal de la normalització lingüística demana que els tècnics establisquen una sèrie de mesures que hauran de ser aplicades en funció de terminis de durada diversa. Aquesta varietat de mesures són agrupables al voltant de tres nuclis distints. En primer lloc, tenen molta importància (sobretot des de la perspectiva atorgada en aquest paper) aquelles iniciatives que en última instància pretenen la modificació de certes actituds lingüístiques i la superació dels prejudicis que adopten els parlants. En segon terme, cal destacar aquelles activitats que es destinen a l'ampliació del coneixement de l'idioma en qüestió i, alhora, ajuden a difondre entre la comunitat el conjunt de varietats funcionals de què s'ha dotat. Al capdavant, es fa necessari que es produïska una extensió de l'ús lingüístic a fi i efecte que l'idioma es convertisca en un element que realment vehicula la societat i la cohesionava. Les tres classes de mesures a partir de les quals hom malda per aconseguir que la normalització tinga èxit es poden posar de manifest mitjançant la televisió pública. D'aquesta manera, TV3 participa del procés de normalització lingüística i cultural del país en acabat del disseny d'uns paràmetres consensuats des de la seua direcció i els òrgans de la política. L'exemple de la televisió local demostra que la pretensió de difondre unes idees entre la societat que hom cerca de normalitzar no és en cap moment inviable,

ans, al contrari, gaudiria d'un èxit sorprenent. De més a més, la conjuntura específica de la televisió d'Ulldecona deixa entreveure que una iniciativa d'aquestes característiques no toparia, d'entrada, amb la negativa del poder local i, encara, comptaria amb l'*avantatge* de concentrar la decisió final en una única persona.

Les mesures aprovades per tal que la normalització esdevinga una realitat convincent exigeixen de ser glossades amb una voluntat més detallista. Primer de tot, s'ha parlat de les iniciatives encaminades a modificar les actituds lingüístiques adverses, així com dels esforços que cal realitzar amb la finalitat de superar els prejudicis interioritzats pels parlants. Tan bon punt s'enceta una etapa de normalització, se sol topa amb l'inconvenient que la comunitat no disposa de consciència lingüística, per no entrar a comentar la crisi de la consciència unitària. En moltíssimes ocasions, els usuaris de la llengua amb prou esforços si en coneixen el nom, la qual cosa s'agreuja des del punt i hora que no saben precisar què parlen realment. Per aquestes raons, cal combatre amb empena els entrebancs que deriven de la pèrdua de les nocions d'unitat i pertinença. En el supòsit que s'accepte que els entrebancs sorgeixen arreu del domini lingüístic, s'ha de remarcar amb un èmfasi especial l'abast que adquireixen en indrets específics de l'estil d'Ulldecona. Aquesta localitat es troba situada a cavall de dues comunitats autònomes i comparteix amb Tortosa una solidaritat més aviat escassa amb cadascuna d'elles. La gent d'Ulldecona entén que no se circumscriu ni a l'àmbit pròpiament català ni al valencià i, de rebot, no es veu capaç d'atorgar un nom a la seua llengua, encara que afirma que no es tracta exactament del català. Ara, en aquest indret convé de matisar que a poc a poc s'ha anat equiparant el català amb el

model difós a través de TV3, el qual no coincideix, ni de bon tros, amb el que correspon a una localitat com Ulldecona. Aquesta situació la retrata a la perfecció Joan Roig en el seu article "La nostra manera de parlar català", de l'any 1993.⁶ La televisió local, doncs, compta amb la possibilitat d'eliminar qualsevol dubte al voltant de la filiació de la parla concreta d'aquesta comunitat, encara que no deixa de ser interessant el protagonisme creixent que pot adquirir l'elaboració d'un programa de mínims amb la força suficient per forjar un model de prestigi amb què demostrar que el català habitual serveix per expressar-se amb una correcció adient depenent de cada situació comunicativa. L'exercici reivindicat consisteix a contrarestar els efectes negatius que ocasiona al parlant tortosí el fet de no consumir amb facilitat textos orals en la seua varietat geogràfica. Així les coses, no s'ha d'oblidar que el model monolític de TV3, en comptes d'esborrar les rèmores d'autodi resultants de la repressió franquista, agreuja el sentiment que el parlant no realitza un bon ús de la llengua. En aquest sentit, pot esdevenir altament beneficiosa l'aportació d'un mitjà de difusió on el consumidor, a banda d'emmirallar-s'hi, s'hi acaba reconeixent.

Per tal d'assolir que el parlant menystinga els prejudicis lingüístics que amb anterioritat havia anat assimilant, el procés de normalització es pot marcar la fita d'iniciar una campanya que culmine amb la conquesta dels àmbits de prestigi i els espais simbòlics admesos socialment. L'àmbit d'ús fóra, per definició, aquell entorn comunicatiu que imposa un estil determinat de llengua. Cada àmbit de prestigi gaudeix d'un relleu diferent atenent causes de caràcter social, polític, cultural i econòmic. Aleshores, s'entén que no tots els àmbits en

què la llengua es fa present disposen del mateix prestigi. De més a més, cal tenir en compte que la nòmina dels àmbits de prestigi varia d'acord amb les coordenades que defineixen cada generació o cadascun dels sectors de la societat. En un ambient, com el nostre, que ha assimilat la revolució industrial, es considera que un espai de prestigi per antonomàsia és aquella situació comunicativa on els polítics debaten les seues idees. Així, tothom reconeix que el parlament o els nuclis de govern de l'estat configuren indrets que exigeixen un model de llengua acurat. Des d'aquí, afegiria que, una vegada es redueix l'escala d'interpretació, els ajuntaments de les localitats menudes es revesteixen d'un cert prestigi. A partir de l'experiència que suposa l'anàlisi del cas d'Ulldecona, dedueixo que aquesta afirmació té validesa en dos sentits. D'una banda, la població opina que els polítics locals —per molt que siguin persones arxiconegudes i totalment a l'abast en qualsevol moment— s'han d'esmerçar per oferir una dicció acurada en les seues aparicions públiques, així com han de cercar que la seua expressió escrita reflectisca un nivell cultural d'una certa alçada: no endebades es critiquen les institucions públiques quan trameten informació amb poca correcció estilística i, sobretot, ortogràfica. De l'altra, el polític local també interioritza les expectatives populars (i personals) que els òrgans de decisió difonguen un model mínimament acceptable, encara que sovint la deficient educació sociolingüística explica els estralls que es cometen a l'hora de portar a la pràctica tal objectiu. En cas que l'ajuntament no s'equiparés al conjunt d'institucions que requereixen una llengua correcta i adequada a la situació, el dirigent no adreçaria cartes en català oriental ni cauria en el parany de pronunciar discursos que

no permeten que s'escole cap tret dialectal occidental (excepte els foneticofonològics), per més que la normativa en reconega de pertanyents a l'estàndard. L'indret on s'exhibeix que el parlant occidental menysprea la seua varietat geogràfica fóra els plens municipals, el prestigi dels quals s'explicita des de l'instant que imposa un tractament de respecte, de vegades rigorós, entre els regidors.

Dit això, cal anotar que els mitjans de comunicació tendeixen a ser acceptats dintre el grup d'àmbits de prestigi lingüístic, per bé que afegiria que el parlant normalment exigeix que acusen una certa qualitat, de manera que discrimina amb bastant facilitat aquells que l'interessen des d'aquest altre punt de vista. Els mitjans de comunicació a nivell local es troben polaritzats entre aquells qui esdevenim representatius de l'activació del model estàndard que l'Institut d'Estudis Catalans reconeix per al bloc occidental i aquells qui prefereixen de limitar-se a reproduir un esquema ajustat als patrons orientals. Per col·locar un exemple de cadascun d'ells, remarcaré que la revista que edita l'ajuntament ulldeconí, a banda d'oblidar que qualsevol text demana un grau de correcció, privilegia els trets de l'estàndard oriental, car els considera més prestigiosos; mentre que aquesta publicació del Centre d'Estudis d'Ulldecona (*Rails*) aspira a un nivell d'adequació acostat als paràmetres occidentals—així, l'editorial del n. 2 dóna compte d'aquesta militància lingüística: “el model de llengua emprat [...], sense sortir-se [sic] del model estàndard proposat per l'Institut d'Estudis Catalans, defuig formes imitatives d'altres models—del català oriental per exemple— i utilitza les més semblants i adequades al *nostre* català.”⁷

En la mesura que constitueix un mitjà de

comunicació amb una audiència, la televisió local també és susceptible de convertir-se en un àmbit de prestigi. Arrencant de la idea (justificada abans) que, si més no, la televisió d'Ulldecona gaudeix d'un reconeixement, cal destacar que normalment cap presentador no canvia de dialecte: els qui provenen del poble mantenen vigents els trets occidentals que caracteritzen la seua parla i els qui descendeixen d'àrees adscrites al bloc oriental mai no acaben de conèixer el que el Dr. Joan Veny anomena una etapa dialectològica d'anivellament.⁸ Cal efectuar, però, una diferenciació entre les elocucions espontànies i les que gaudeixen d'un suport escrit. L'espontaneïtat facilita l'aparició de trets genuïns, cosa que no passa amb els textos que han sofert una etapa d'elaboració prèvia per escrit—tal com desenvolupa Amparo Tusón en l'obra *Anàlisi de la conversa*, de l'any 1995.⁹ Aquesta darrera situació s'hauria d'enquadrar a l'interior dels fenòmens comentats en relació amb la comunicació escrita, de manera que s'explica en funció del que caldria qualificar com a difusió defectuosa del model estàndard, amb un component de rebuig de les formes característiques dels distints parlants. Retornant a l'elocució espontània, val a dir que en conjunt demana una reflexió al voltant d'aquelles solucions més adequades des del punt de vista de l'oralitat, amb el benentès que aquesta reflexió ha de contribuir a reflectir una política lingüística i, tanmateix, s'ha d'amarar de la concepció que l'expressió d'aquestes característiques admet girs que l'escriptura pot rebutjar.

El concepte d'espai simbòlic fóra més flexible que no ho ha estat el d'àmbit d'ús. La flexibilitat no significa pas que la seua utilitat a l'hora d'articular una política lingüística que intenta d'assolir un grau

d'efectivitat acceptable siga escassa o nul·la. Però la flexibilitat contribueix a posar pals a les rodes al que hauria d'esdevenir una definició concisa. Així, l'espai simbòlic s'explica en bona mesura per contraposició amb l'espai funcional de qualsevol llengua. L'espai simbòlic no s'equipara als indrets eteris, sinó que s'assimila a un lloc real (en el sentit físic de la perífrasi) amb la capacitat d'acollir un text lingüístic que es revesteix d'un significat eloqüent a causa de les connotacions emblemàtiques, representatives o rituals que puga adquirir. D'acord amb aquest criteri, l'espai simbòlic caldria adjudicar-lo al nom en si del mitjà de comunicació. Resulta molt i molt significatiu que es tracte de la *televisió d'Ulldecona* i que aquesta emeta íntegrament en català. En principi, l'espai simbòlic pot desvetlar el tarannà de la institució i, en conjunt, pot arribar a contribuir de forma eficient a eliminar aquell autoodi que deriva de la interiorització d'un prejudici lingüístic i que a la llarga dificulta l'evolució ascendent de tot el procés de normalització lingüística. De més a més, a l'interior de cada emissió hom té la possibilitat de topar amb diversos espais funcionals. Així, no es fa estrany que es demane una coherència entre l'aplicació de la política lingüística que es realitza en relació amb els espais simbòlics i la materialització d'aquesta mateixa política lingüística en els espais funcionals. La retolació que indica que l'espectador es troba davant una emissió de la televisió d'Ulldecona apareix escrita amb una correcció plena, cosa que habitualment no concorda amb la redacció dels subtítols que ofereixen l'explicació corresponent a cada imatge.

L'acció de govern que es decanta per privilegiar unes mesures determinades de política lingüística es preocupa que la llengua en qüestió siga difosa a través dels

mitjans d'impacte social. La macroteoria coneix una altra vegada la concreció a escala reduïda. Recordant l'interès que desperta una televisió de les característiques d'Ulldecona, no resulta gaire difícil de justificar el servei que pot realitzar a l'hora de difondre la varietat estàndard de la llengua catalana. D'una banda, que les emissions es produïsquen en l'idioma del territori demostra que aquest ha assolit el rang de vehicular a l'interior de la societat que s'estableix en aquell territori. De l'altra, l'assoliment de l'objectiu que el català siga difós a través d'un mitjà que presenta les conjuntures glossades ha de donar pas a un intent de superació relacionat amb l'establiment d'uns punts mínims de confluència entre els diversos presentadors en el moment de portar a la pràctica un model lingüístic. Per bé que la confluència entre les diverses solucions possibilita la definició d'un esquema cohesionat que transmet, després de tot, una imatge de seriositat i coherència, no cal dir que la naturalesa de les activitats de la televisió d'Ulldecona encara no justifica l'assentament entenimentat d'una proposta estilística de caire exhaustiu. Això no obstant, el programa de mínims que no deixo de proposar ha de constituir l'embrió d'una aposta més decidida pel desenvolupament de la projecció cultural del mitjà. Potser en aquest indret la voluntat televisiva ha de connectar amb una altra classe d'iniciatives de ressons pròpiament polítics. En definitiva, en aquest indret de projecció cultural penso que s'ha de postular la conveniència d'una acció conjunta i sincronitzada des dels nuclis de decisió de la societat, sempre i quan aquests es mostren compromesos de veritat amb el conjunt del procés de normalització lingüística. El poder polític ha d'eliminar les barreres legals que deriven de la

jurisprudència anterior com a mesura encaminada a oxigenar les institucions per passar, endavant, a iniciar una etapa democratitzadora. Però, a pesar que la superació del dispositiu legal que impedeix la normalització plena és un element indispensable per tal que el projecte tinga èxit, la realitat demostra que una llengua difícilment es manté sobre una base artificial, o sia, si els parlants en una fase prèvia no n'interioritzen la necessitat de l'ús social. De resultes d'aquest inconvenient, es planteja de posar en funcionament una colla de mesures destinades a afavorir la presència social de l'idioma des de l'òptica del parlant. Aleshores, es fa al·lusió al foment i la dinamització com a sinònims d'aquelles accions que recompensen l'ús positiu de la llengua i que intervenen a fi que aquest objectiu es torne realitat, respectivament. Quant al foment i la dinamització, televisió i política presenten un nexa claríssim, per tal com els òrgans de govern necessiten la col·laboració dels mitjans de comunicació a l'hora d'incentivar el component social de la llengua. La legislació al voltant de les activitats de la televisió local s'hauria d'articular a partir d'un joc a dues bandes: el poder general hauria de prendre cura que es decidisca a fomentar l'ús lingüístic i el poder municipal n'hauria de vigilar l'adequació dialectal perquè aquest foment de l'ús lingüístic no quede en foc d'encenalls.

Pere Poy
Universitat Rovira i Virgili
Facultat de Lletres
Departament de Filologia Catalana
Plaça de la Imperial Tàrraco 1
43005 Tarragona
tel. 977559743
a/e ppoy@pie.xtec.es

Notes

¹ Jordi Piqué i Neil Torrell, "Les associacions del Montsià (1889–1992)", dins *Rails* [Ulldecona], 8, tardor, 1996, pp. 77–94.

² Vid. Núria Grau i Pere Poy, "El català en l'edició per a les Terres de l'Ebre del Diari de Tarragona: presència i ús", dins *Llengua i mitjans de comunicació*, Edició a cura d'Imma Creus, Joan Julià i Sílvia Romero, Pagès, Lleida, 2000, pp. 175–183.

³ Sobre aquest tema, podeu examinar les meues aportacions més recents: Poy, "La participació de les comarques de la diòcesi de Tortosa en el procés de normalització sociolingüística", dins *Rails*, 17, 2001, pp. 151–161 (reimpr. dins *Llengua Nacional* [Barcelona], 37, hivern, 2001, pp. 36–40); "Reflexions geolingüístiques sobre les Terres de l'Ebre", dins *Rails*, 18, 2002, pp. 16–26.

⁴ Albert Bastardes, *Fer el futur. Sociolingüística, planificació i normalització del català*, Empúries, Barcelona, 1991.

⁵ Isidor Marí, *Un horitzó per a la llengua. Aspectes de la normalització lingüística*, Empúries, Barcelona, 1992.

⁶ Joan Roig i Vidal, "La nostra manera de parlar català", dins *Rails*, 1, primavera, 1993, pp. 41–49.

⁷ "Editorial", *Rails*, 2, tardor, 1993, p. 5.

⁸ Joan Veny, *Introducció a la dialectologia catalana*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1996, pp. 53–56.

⁹ Amparo Tusón i Valls, *Anàlisi de la conversa*, Empúries, Barcelona, 1995.